

Sydän-Hämeen upeat vesistöt – Suvi-hanke

Hankesuunnitelma – tiivistetty ja päivitetty 27.1.2021

1 Tiivistelmä

Ilmastonmuutoksen kiihdyttämän hajakuormituksen seuraukset näkyvät Pälkäneelläkin veden värin tummentumisena ja samentumisena, muutoksina kalastossa ja kasvillisuudessa sekä sinileväkukintoina ja kasvillisuuden lisääntymisenä.

Pälkäneellä on keväästä 2018 lähtien käyty alustavaa keskustelua koko kunnan alueen kattavasta vesiensuojeluhankkeesta. Kesällä 2020 Luopioisten Säästöpankkisäätiö teki aloitteen työn käynnistämisestä.

Hankkeen tavoitteina ovat Pälkäneen alueen hyvässä tilassa olevien vesistöjen tilan huononemisen torjuminen sekä hyvää huonommassa tilassa olevien vesistöjen tilan parantaminen, Pälkäneen vesistöjen arvon nostaminen alueen elinvoimaisuuden lähtökohtana, alueen eri toimijoiden yhteisöllisyyden lisääminen yhteisen vesiensuojelutyön kautta. Hankkeessa tehdään Pälkäneelle alueellinen vesiensuojelusuunnitelman valmistuminen sekä toimintamallit ja verkostot alueen pitkäjänteiselle vesienhoitotyölle.

Suvi-hankkeen hakijana on Luopioisten Säästöpankkisäätiö ja kumppaneina Kokemäenjoen vesistön vesiensuojeluyhdistys ry sekä Pälkäneen kunta. Muina yhteistyökumppaneina toimii muun muassa Sydän-Hämeen Lehti.

Tässä hankesuunnitelmassa kuvattu käynnistysvaihe kestää maaliskuun 2022 loppuun saakka. Jatkossa painopiste siirtyy paikallisten valuma-alueiden kunnostussuunnitelmien tekoon ja toteutukseen.

2 Tausta

Sydän-Häme on tunnettu kauniista ja kirkaista vesistöistään. Alueen vesistöt ovat latvavesiä ja soiden osuus on vähäinen.

Pälkäneen vesistöjen ekologinen tila on pääosin hyvä. Rautajärven, Jouttijärven ja pohjoiskärjestään Pälkäneen puolella sijaitsevan Avusjärven tilat ovat tyydyttävä. Vähäjärven ja sen laskujoen tila välttävä ja Tyköljänjärven laskujoen tila on huono. Pälkäneellä on kolme Myllyoja-nimistä virtavettä, joiden kaikkien tila on tyydyttävä. Nämä laskevat Kouvalanjärvestä Pälkäneveteen, Vekunasta Kukkiaan ja Kynnärön- ja Ämmätsänjärvistä Rautajärvelle. Kaikkien Pälkäneen alueella sijaitsevien järvien tilasta ei ole tietoa. Kukkia, Vähäjärvi ja Tyköljänjärvi ovat Natura-alueita.

Pälkäneellä, kuten muuallakin Suomessa hajakuormitus on nykyisin merkittävin vesistöjen tilaan vaikuttava tekijä. Ilmastonmuutos on kiihdyttänyt kiintoaineen ja ravinteiden valumista vesistöihin, mikä aiheuttaa rehevöitymistä. Muutokset näkyvät järvissä veden värin tummentumisena ja samentumisena, muutoksina kalastossa ja kasvillisuudessa sekä sinileväkukintoina. Ilmiö on havaittavissa myös Pälkäneellä.

Pälkäneelle kesäisin tulevat kesäasukkaat ovat tärkeitä asiakkaita paikallisille yrittäjille ja tätä kautta koko kunnan elinvoimaisuudelle. Pälkäneellä on noin 4 200 kesäasuntoa, vakituisia asukkaita on noin 6 500.

Pälkäneellä on kevästä 2018 lähtien käyty alustavaa keskustelua koko kunnan alueen kattavasta vesiensuojeluhankkeesta. Keskusteluissa olivat tuolloin mukana Pälkäneen kunta, Kukkiän Suojeluyhdistys ry, Pälkäneen Pitkäjärven Kunnostusyhdistys ry, KVVY ry, Pirkanmaan ELY-keskus, Pohjois-Savon ELY-keskus (kalatalousasiat), Vanajavesikeskus (FresHabit Kukkia -hanke), ProAgria Etelä-Suomi/Etelä-Suomen Salaojakeskus ja Pirkanmaan Metsäkeskus.

Ensimmäisen palaverin tuloksena syntyi SydänHämeen Lehden laajalla levikillä jaettu Lumpeenkukka-lehti. Toisen palaverin jälkeen asian eteneminen pysähtyi keskeisten viranhaltijoiden vaihduttua.

Kesällä 2020 Luopioisten Säästöpankkisäätiö teki aloitteen työn käynnistämisestä.

3 Hankkeen tavoitteet ja toiminta-alue

Hankkeen tavoitteina ovat:

- Hyvää huonommassa tilassa olevien vesialueiden tilan parantaminen sekä tällä hetkellä hyvässä tilassa olevien vesialueiden tilan säilyttäminen Pälkäneen alueella.
- Pälkäneen vesistöjen arvon nostaminen alueen elinvoimaisuuden lähtökohtana
- Alueen eri toimijoiden yhteisöllisyyden lisääminen yhteisen vesiensuojelutyön kautta
- Alueellisen vesiensuojelusuunnitelman valmistuminen
- Pohjatyön ja verkostojen luominen alueen pitkäjänteiselle vesienhoitotyölle

Hankkeen toiminta-alueena on ensisijaisesti Pälkäneen kunnan alueella kokonaan tai osittain olevat vesistömuodostumat. Hanke tekee yhteistyötä myös muiden kuntien kanssa niiltä osin kuin se on tarpeellista tavoitteiden saavuttamiseksi Längelmäveden ja Hauhon reitin osalta.

4 Suhde ylemmän tason suunnitelmiin

Hanke edistää vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annetun lain mukaisen vesienhoitosuunnitelman ja merenhoitosuunnitelman sekä niitä toimeenpanevan Pirkanmaan pinta- ja pohjavesien toimenpideohjelman (vuosille 2016-2021) toteuttamista ja luo hyvän pohjan tulevan, lausuntokierroksella olevan toimenpideohjelman (vuosille 2022-2027) edistämiseksi.

5 Hankkeen toimenpiteet ja aikataulu

Suvi-hanke käynnistyi tammikuussa 2021 hakijan omalla riskillä sidosryhmäyhteistyöllä, verkostoitumisella sekä viestinnän ja vapaaehtoisverkoston toiminnan suunnittelulla.

Vapaaehtoistoimijoiden verkoston kokoaminen on hankkeessa hyvin keskeinen toimenpide, johon panostetaan heti hankkeen alusta lähtien.

KVVY kokoaa talven aikana olemassa olevan tiedon ja loppupalven aikana tehdään tarvittavia vesistötutkimuksia. Tämä on tärkeää alueellisen vesienhoitosuunnitelman teon kannalta.

Valuma-aluekunnostuksien mahdollisuuksia kartoitetaan kokoamalla ja yhdistämällä olemassa olevaa aineistoa, toteamalla painopistealueet sekä rakentamalla yhteistyötä eri toimijoiden kesken.

Suurin osa hankkeen toimenpiteistä toteutetaan hankkeen kokonaisrahoituksen varmistuttua. Toimenpiteet ja aikataulu on esitetty seuraavassa taulukossa.

Avaintoiminnot ja osa-alueet	Vuosi 2021												2022		
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	1	2	3
Hankkeen johtaminen															
Ohjausryhmän toiminta															
Hankkeen jatkorahoituksen järjestäminen vuosille 2022-2023															
Hankkeen loppuraportti ja jatkon suunnittelu															
Yhteistyö eri sidosryhmien kanssa															
Sidosryhmäyhteistyö ja verkostoituminen															
Viestintä															
Yleisen tietoisuuden lisääminen hankkeesta ja vesistönsuojelusta															
Myönteinen suhtautuminen kaikilla tahoilla															
Ihmisten osallistaminen yhteiseen vesiensuojelutyöhön															
Vapaaehtoisverkosto															
Vapaaehtoistoimijaverkoston suunnittelu															
Vastuhenkilöiden rekrytointi henkilökohtaisten kontaktien sekä viestinnän avulla															
Uusien vapaaehtoistoimijoiden aktivointi															
Koulutustilaisuuksia, yhteydenpitoa, neuvontaa															
Tekninen vesistökunnostus															
Alueen vesistöjen tilaa koskevan tiedon kokoaminen															
Tutkimuksia niiltä vesistöalueilta, joilta ei vielä ole tietoa															
Valuma-aluekunnostusten mahdollisuuksien kartoitus															
Valuma-aluekohtaisten hankkeiden suunnittelu															
Alueellisen vesienhoitosuunnitelman laatiminen															

6 Hankkeen viestintäsuunnitelma

Hankkeen viestinnässä avainasemassa ovat verkostoituminen ja tehokas viestintä paikallisia medioita hyödyntäen. Viestinnän päämäärät ja tavoitteet ovat:

1. Yleisen tietoisuuden lisääminen hankkeesta ja vesistönsuojelusta
 - Hanke näkyy paikallisissa medioissa aktiivisesti
 - Puolueetonta tietoa on hyvin tarjolla
 - Vesistönsuojelusta käydään keskustelua hankkeen eri foorumeilla
2. Myönteinen suhtautuminen kaikilla tahoilla
 - Hankkeella on paljon seuraajia
 - Mielikuva hankkeesta on innostava ja positiivinen
 - Vapaaehtoisten panosta arvostetaan
3. Ihmisten osallistuminen yhteiseen vesiensuojelutyöhön
 - Hankkeeseen on helppoa tulla mukaan, hyviä toiminnan/osallistumisen paikkoja eri tahoille
 - Syntyy paikallisia ryhmiä, joissa on sujuvaa yhteistyötä eri tahojen kesken

Hankkeen viestintäkanavina ovat

- Sydän-Hämeen Lehti
- Kotisivu osoitteessa aitosuvi.fi
- Facebook-sivu Aito Suvi sekä Instagram-tili Aito Suvi
- Sidosryhmien, aktiivisten toimijoiden ja vapaaehtoisverkoston ryhmäkohtaiset viestintätavat

Lisäksi hanke toimittaa tiedotteita viiteryhmiä omien viestintäkanavien käyttöön.